



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

HORIZONTALNÍ TÉMATA OPERAČNÍHO PROGRAMU LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST



Identifikační číslo: MAD 93
Příloha OM OP LZZ: D3



Typ: Řízená kopie
elektronická

Číslo revize: 1

Datum: 10.3.2008

Číslo vydání: 1.1

Vydal: ŘO OP LZZ

Stránka: 1 z 23



**Evidence procesu přípravy, schválení a revizí příručky Horizontální témata
OP LZZ**

Vydání č.	Platné od	Zpracoval		Zrevidoval		Schválil	
		Jméno	Podpis	Jméno	Podpis	Jméno	Podpis
1	11.2.2008	Huska	Huska v. r.	Pěchoučková v.r.	Pěchoučková v.r.	Šolcová	Šolcová v.r.

Revize č.	Předmět revize	Strana	Platné od	Podpis správce kopie
1	Aktualizace číslování stran obsahu	3	10.3. 2008	Šolcová v.r.
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

Revize č.	Zpracoval		Zrevidoval		Schválil	
	Jméno	Podpis	Jméno	Podpis	Jméno	Podpis
1	Huska v.r.		Pěchoučková v.r.		Šolcová v.r.	
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

Obsah

1.	Úvod.....	4
2.	Rovné příležitosti.....	5
2.1.	Proč je důležité se zabývat rovnými příležitostmi.....	5
2.2.	Aktuální situace rovných příležitostí v Evropské unii a České republice.....	6
2.3.	Příklad úspěšného projektu z hlediska rovných příležitostí.....	7
3.	Udržitelný rozvoj.....	8
3.1.	Proč je důležité se zabývat udržitelným rozvojem.....	8
3.2.	Tři roviny (pilíře) udržitelného rozvoje.....	9
	1) Environmentální rovina:.....	9
	2) Ekonomická rovina:.....	9
	3) Sociální rovina:.....	9
3.3.	Strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj.....	10
3.4.	Strategie udržitelného rozvoje České republiky.....	10
3.5.	Rada vlády pro udržitelný rozvoj.....	11
3.6.	Místní Agenda 21.....	11
3.7.	Příklad úspěšného projektu z hlediska udržitelného rozvoje.....	12
4.	Horizontální témata a jejich začlenění do projektu.....	13
5.	DOTAZNÍKY k problematice rovných příležitostí a k problematice udržitelného rozvoje ve Vašem projektu.....	17
5.1.	Dotazník k problematice rovných příležitostí.....	18
5.2.	Dotazník k problematice udržitelného rozvoje.....	21
6.	Závěr.....	23
7.	Internetové odkazy.....	23



1. Úvod

Cílem předkládaného textu je pokusit se dostat vám, čtenářům (především z řad žadatelů a příjemců v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost – OP LZZ), takzvané „pod kůží“ problematiku dvou témat, jež mají pro Evropskou unii strategický a dlouhodobý význam. Jedná se o horizontální témata **rovné příležitosti** a **udržitelný rozvoj**, se kterými se setkáte již při přípravě vašeho projektu pro OP LZZ.

Problematika horizontálních témat je zohledňována při hodnocení všech projektů podporovaných z OP LZZ. Tato publikace přináší jednak obecné informace o rovných příležitostech a udržitelném rozvoji, ale především by měla být návodem a pomůckou, jak správně zpracovat problematiku horizontálních témat do žádosti o finanční podporu a následně i do realizace vašeho projektu.

I když je pro mnohé z nás dodržování principů horizontálních témat samozřejmostí, denně se setkáváme se situacemi, kdy dochází k porušování jejich základních pravidel (např. diskriminace, zamezování rovného přístupu, znečišťování přírody, plýtvání zdroji apod.).

Evropská unie klade značný důraz na problematiku rovných příležitostí a udržitelného rozvoje, s cílem změnit uvažování společnosti jako takové. Projekty Evropského sociálního fondu jdou v tomto ohledu ostatním příkladem. Měly by prokázat, že dodržováním principů a zásad horizontálních témat nedochází pouze k plnění administrativních požadavků (spojených s využíváním finančních prostředků Evropského sociálního fondu), ale především k přínosnému a prospěšnému kroku pro všechny.

Doufáme, že v této publikaci naleznete všechny potřebné informace o obou horizontálních tématech, ale i inspiraci pro kvalitní zpracování a realizaci vašeho projektu.

2. Rovné příležitosti

„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.“¹

2.1. Proč je důležité se zabývat rovnými příležitostmi

Potřeba přistupovat ke každému člověku stejným způsobem nehledě na rasu, sexuální orientaci, pohlaví, fyzický vzhled nebo další odlišnosti, patří v současnosti mezi jednu z hlavních zásad života ve společnosti. Povinnost dodržovat **rovné příležitosti** vyplývá pro Českou republiku z nařízení Rady (ES) č. 1083 / 2006 / čl. 16 / Rovné příležitosti žen a mužů a zákaz diskriminace: „Členské státy a Komise zajistí podporu rovnosti žen a mužů a začlenění hlediska rovnosti pohlaví během jednotlivých fází provádění pomoci z fondů. Členské státy a Komise přijmou vhodná opatření, aby v jednotlivých fázích provádění fondů, a zejména při přístupu k nim, nedocházelo k diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.“

Princip rovných příležitostí v rámci OP LZZ znamená potírání diskriminace a předcházení diskriminaci na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, víry, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace.

Téma rovných příležitostí se ve svém nejširším pojetí vztahuje i na takové **znevýhodněné skupiny** jako jsou imigranti/tky a azylanti/tky, dlouhodobě nezaměstnaní/é, osoby s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace, osoby z obtížně dopravně dostupných oblastí, drogově závislí/é, propuštění vězni, absolventi/tky škol a další.

Důležitým tématem v této oblasti je již zmiňovaná **otázka rovnosti mužů a žen**, jako jeden ze základních cílů Evropského společenství. Genderové hledisko lze totiž identifikovat i v rámci jednotlivých sociálně ohrožených skupin, jedná se pak o kombinaci několika znevýhodňujících faktorů. Odstraňování nerovnosti mezi ženami a muži je dosahováno strategií „gender mainstreamingu“, což je proces zavádění rovných příležitostí žen a mužů do běžné praxe. Pojem „**gender mainstreaming**“ znamená zohledňování a zapracování hlediska rovnosti žen a mužů ve všech koncepčních, plánovacích, hodnotících a rozhodovacích procesech. Prvním jednoduchým krokem pro hodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení je proto rozdělení všech údajů o fyzických osobách na ženy a muže. Následné zhodnocení pak musí obsahovat vysvětlení příčin případných rozdílů, očekávaných dopadů nebo očekávaného vývoje ve vztahu k rovnosti žen a mužů.

Rovné příležitosti v širším pojetí musejí být respektovány a podporovány při programování (příprava programových dokumentů, vyjednávání s Evropskou komisí atd.), při vytváření implementační struktury (subjekty, které řídí a administrují daný program), při tvorbě podkladů pro žadatele a příjemce, při výběru projektů, při monitoringu programu a jeho následném vyhodnocení.

Hledisko rovnosti žen a mužů bude sledováno jak vzhledem k obsahu projektu, tak vzhledem ke složení realizačního týmu jednotlivých projektů.

¹ článek 1 Listiny základních práv a svobod

2.2. Aktuální situace rovných příležitostí v Evropské unii a České republice

Společnost si problematiku rovných příležitostí uvědomuje a snaží se ji řešit. Z pohledu legislativy je toto téma velice bohaté. Jedná se o problém, se kterým se lze setkat téměř ve všech zákonech upravujících život společnosti.

V evropském společenství existuje několik **směrnic proti diskriminaci**. Směrnice, vedle četných zákonů přijatých v posledních 30 letech v boji proti diskriminaci na základě pohlaví a v prosazování rovného zacházení s muži a ženami na pracovišti, ochraňují občany Evropské unie před diskriminací na základě rasového nebo etnického původu, na základě víry nebo náboženství, zdravotního postižení a věku nebo sexuální orientace, a to především na pracovištích.

V České republice je rovným příležitostem věnovaná zvláštní pozornost přibližně od doby příprav na vstup do Evropské unie. Starší členské země EU nám mohou být v problematice rovných příležitostí v mnohém inspirací. Z aktuálních problémů můžeme například uvést: nedostatečné zastoupení žen v řídicích funkcích, problematika začlenění romské menšiny do většinové společnosti, nedostatek pozornosti pro sladění pracovního a rodinného života v případě rodin s malými dětmi (nebo v případě péče o osobu blízkou).

V Ústavně-právním výboru Poslanecké sněmovny České republiky pokračuje proces přípravy Zákona o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (tzv. **antidiskriminační zákon**). Tento stěžejní legislativní rámec, který v jiných zemích EU již několik let funguje, nebyl v České republice dosud schválen.

K tomu, aby nastala změna v přístupu k rovným příležitostem, je nejprve potřeba společnost o problematice informovat a poté ji začlenit do každodenního života. Jak již bylo naznačeno, problematice rovných příležitostí věnuje velkou pozornost Evropská unie, což dokládá také fakt, že uplynulý **rok 2007** byl vyhlášen **Evropským rokem rovných příležitostí pro všechny**. Hlavními cíli tohoto roku bylo:

1. Uvědomit lidi o jejich právech.
2. Podpořit stejné příležitosti pro všechny.
3. Ukázat na příkladech, jak prospěšná je rozmanitost pro celou společnost.

V České republice se tématu rovných příležitostí věnuje prozatím méně pozornosti než v jiných zemích Evropské unie, ale situace se postupně zlepšuje. Největší důraz je stále kladen na rovné příležitosti žen a mužů, což potvrzuje například skutečnost, že v roce 1998 vláda přijala Národní akční plán pro prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže „**Priority a postupy vlády v prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže**“. Vláda každoročně vyhodnocuje plnění úkolů tohoto programového dokumentu a aktualizuje opatření v něm uvedená. Podobná situace je v oblasti zdravotně postižených osob, romské komunity a národnostních menšin.

Dne 10. října 2001 vznikla **Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů**,² která od 1. ledna 2008 spadá pod Úřad vlády České republiky. Dalšími poradními orgány vlády, jež se zabývají rovnými příležitostmi jsou: **Rada vlády pro lidská práva** (vznikla v roce 1998) a její výbory, **Rada vlády pro záležitosti romské komunity**, **Rada vlády pro národnostní menšiny**, **Vládní výbor pro zdravotně postižené občany** a **Rada vlády pro seniory a stárnutí populace**.

²Více informací na: <http://www.mpsv.cz/clanek.php?lg=1&id=383>

2.3. Příklad úspěšného projektu z hlediska rovných příležitostí

Pro předkladatele projektů v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost zde uvádíme jako příklad projekt, ve kterém se efektivním způsobem podařilo prosadit principy rovných příležitostí i v praxi.

Název projektu: **Projekt NOVÁ ŠANCE pro uchazeče a zájemce o zaměstnání ve věkové skupině nad 50 let**

Realizátor projektu: **Tamara Brožiková – INSPIRA vzdělávací středisko**

Název operačního programu: **Operační program Rozvoj lidských zdrojů**

Název priority: **1. Aktivní politika zaměstnanosti**

Název opatření: **3.1.1 Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání**

Finanční podpora: **3 321 332,- Kč**

Adresa a kontakt: **Moskevská 993/14, Karlovy Vary, 360 01**

Tel.: **+420 777 215 262**

<http://www.volny.cz/inspira.kv/>

Realizace projektu byla zahájena 1. 7. 2006; předpokládané datum ukončení je 30. 6. 2008.

Projekt Nová šance, jehož realizátorem je vzdělávací středisko Inspira v Karlovarském kraji, je zaměřen na rizikovou skupinu uchazečů a zájemců o zaměstnání ve věku nad 50 let, kteří neumí, nebo umí jen minimálně pracovat s informačními technologiemi. Projekt je rozdělen na tři na sebe navazující etapy. V té první se účastníci učí základy práce s informačními technologiemi (hlavní postupy jak využívat běžný kancelářský počítač). Poté následuje část, ve které jsou účastníkům podávány informace o možnostech uplatnění na trhu práce. Z obou kurzů účastníci odcházejí s osvědčením o jejich absolvování. V případě prvního kurzu „Obsluha osobního počítače“ po splnění závěrečné zkoušky obdrží Osvědčení s celostátní platností. Třetí etapa je věnována zájemcům z řad uchazečů Úřadu práce o bilanční diagnostiku. Jedná se o zhodnocení schopností a možností jednotlivců uplatnit se na trhu práce. Po absolvování této individuální etapy obdrží účastníci Závěrečnou zprávu se svou diagnostikou.

Z hlediska rovných příležitostí je projekt Nová šance důležitý svým zaměřením na problematickou cílovou skupinu uchazečů a zájemců o zaměstnání nad 50 let. Tato věková skupina se stává obtížněji zaměstnatelnou. Kromě vyššího věku a nižší flexibility je častým důvodem i neznalost informačních technologií. Uchazeči a zájemci o zaměstnání bohužel zažijí i různé formy diskriminace, což vede k postupnému ztracení motivace k hledání nové práce. Tito lidé ani neví jakou práci mají hledat, jelikož po jejich původním vzdělání již mnohdy na trhu práce není poptávka. Všechny tyto důvody vedou k dlouhodobé nezaměstnanosti a často i k apatii a ztrátě sebevědomí. Projekt se proto zaměřuje na odstranění těchto negativních aspektů pomocí zmiňovaných tří etap.

V případě, že účastníci na kurzy dojíždějí, je jim v rámci Projektu Nová šance denně propláceno jízdné. Tato skutečnost zvyšuje motivaci u těch uchazečů, kteří jsou nuceni na kurzy dojíždět.

Projekt Nová šance nám může posloužit jako dobrý příklad, jak lze vzdělávat znevýhodněnou skupinu v rámci rovných příležitostí.

3. Udržitelný rozvoj

„Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.“³

Dodržování principů a cílů udržitelného rozvoje je ve státech Evropské unie považováno za jednu ze zásadních priorit, a proto se také všechny členské země snaží nejen respektovat význam tohoto horizontálního tématu, ale prosazují jeho základní myšlenky i v rámci jednotlivých operačních programů. I pokud jde o Evropský sociální fond a Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, bude po žadatelích o finanční prostředky požadováno, aby se při přípravě a realizaci svých projektů zaměřili na dodržování základních principů udržitelného rozvoje.

To, jakým způsobem se žadatel vypořádal s problematikou a principy udržitelného rozvoje, bude posuzováno na základě dotazníku, který bude žadateli vyplňován v rámci webové žádosti Benefit 7. Otázky v dotazníku jsou zaměřeny na základní pravidla udržitelného rozvoje a mají objasnit, zda předkládaný projekt je či není v rozporu s jeho cíli. Dotazník a podrobnou nápovědu k jeho vyplnění naleznete v závěru této publikace.

3.1. Proč je důležité se zabývat udržitelným rozvojem

Udržitelný rozvoj je často vnímán především jako ochrana životního prostředí. Skutečností však je, že životní prostředí tvoří pouze jednu jeho třetinu. Kromě environmentální roviny je zde ještě rovina ekonomická a sociální. V Obecném nařízení Evropské komise (čl. 17) se problematiky udržitelného rozvoje dotýká mj. i následující citace: „Cíle fondů jsou sledovány v rámci zásad udržitelného rozvoje a prosazování cíle Společenství chránit životní prostředí a zlepšovat jeho kvalitu, jak je stanoveno v článku 6 Smlouvy.“ Strukturální fondy Evropské unie jsou zaměřeny především na podporu a rozvoj ekonomické a sociální oblasti, avšak za předpokladu, že jejich implementace přispěje rovněž ke zlepšení stavu životního prostředí.

Obecně je tedy možno udržitelný rozvoj chápat jako dosahování rovnováhy mezi ekonomickou, sociální a environmentální oblastí.⁴

Realizace základních myšlenek udržitelného rozvoje je z dlouhodobého hlediska možná jen v případě, pokud se do tohoto významného procesu zapojí celá společnost. Impulsy ke zlepšení poměrů musejí přicházet jak ze strany veřejné správy, tak ze strany soukromého sektoru či nestátních neziskových organizací. Nicméně velmi významnou a klíčovou roli má v tomto procesu i občanská zodpovědnost. Každý z nás se svými životními postoji a každodenním chováním podílí nejen na stavu životního prostředí, ale ovlivňuje i roviny sociální a ekonomickou. Je proto nezbytné, aby všechny subjekty, které mají možnost zasahovat do oblasti udržitelného rozvoje, spolupracovaly mezi sebou a vytvářely takové podmínky, aby byly zajištěny nároky a potřeby nejen současné společnosti, ale i generací příštích.

³ Kolektiv autorů: *Naše společná budoucnost*. Praha 1991, s. 47.

⁴ Tento názor byl podpořen i na světovém summitu o udržitelném rozvoji, který se v roce 2002 konal v Johannesburgu.

3.2. Tři roviny (pilíře) udržitelného rozvoje

Obecně lze konstatovat, že životní prostředí je limitujícím faktorem udržitelného rozvoje, ekonomika je jeho nástrojem a cílem udržitelného rozvoje je zajištění kvalitního života pro všechny (sociální pilíř).

1) Environmentální rovina:

Environmentální rovina představuje především ochranu fauny, flóry, ovzduší, vod, půd, ekosystémů a přírodních zdrojů. Klíčové je přitom zacházení s nerostným bohatstvím, s neobnovitelnými energetickými zdroji, se surovinami, ale také s prostorem a odpady. Aby nedošlo ke zhoršení, ale naopak ke zlepšení stavu životního prostředí, je zapotřebí se zaměřit na tyto priority:

- Omezování globálního oteplování
- Zastavení ztráty biodiverzity
- Kontrolování a omezování jakýchkoliv emisí
- Navrácení k přirozenému koloběhu vody a živin

2) Ekonomická rovina:

Ekonomický rozměr představuje hospodářský rozvoj a posilování konkurenceschopnosti ekonomiky. Ekonomika je velmi účinným nástrojem udržitelného rozvoje a může napomoci například při:

- Zajištění ziskovosti udržitelných investic jak ve veřejném tak v soukromém sektoru
- Přenášení výsledků výzkumu (který je zaměřen na problematiku udržitelného rozvoje) do výroby a do každodenního života
- Ovlivňování rozhodnutí spotřebitelů na všech úrovních

3) Sociální rovina:

Sociální rovina udržitelného rozvoje představuje význam lidského života, sociálního uznání, vzdělání, ale i rozvoj kultury a zachování tradic. V případě této roviny je rozhodující správné fungování rodiny, obcí, veřejných institucí, ale samozřejmě i občanské společnosti jako takové. Horizontální téma rovných příležitostí, které je rovněž součástí této publikace, by se z určitého úhlu pohledu dalo zařadit právě do této sociální roviny.

Vzhledem k tomu, že tyto tři roviny (pilíře) udržitelného rozvoje se navzájem ovlivňují, je zapotřebí nastavit takový systém fungování, aby nedošlo k upřednostňování či zanedbávání žádného z nich. Pokud jde o problematiku životního prostředí, nadměrná podpora environmentálních hledisek⁵ by mohla vést například k ekonomické stagnaci dané oblasti. Naopak při upřednostňování ekonomického rozvoje často dochází k poškození a zhoršení stavu životního prostředí. Avšak i nepřiměřený důraz na sociální hlediska může způsobit značné problémy – například snížení konkurenceschopnosti v ekonomické soutěži mezi regiony.

⁵ Například nepřiměřeně radikální ochranný přístup k území.



3.3. Strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj

První Strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj byla přijata Evropskou radou v Göteborgu v roce 2001. O rok později v Barceloně však Evropská rada, s ohledem na výše zmiňovaný Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu (2002), rozhodla o doplnění a rozšíření některých záměrů a cílů Strategie.

V následujících letech došlo (i vzhledem k rozšíření Evropské unie a kvůli novým problémům) k přehodnocení některých postupů a k přípravě další (obnovené) Strategie udržitelného rozvoje EU. Na tomto dokumentu se podílela Evropská rada, Evropský parlament, Evropský hospodářský a sociální výbor a další subjekty.

Obnovená strategie udržitelného rozvoje⁶ pro rozšířenou Evropu byla Evropskou radou schválena v roce 2006. Základem pro tuto Strategii se staly následující hlavní cíle a zásady:

- **Ochrana životního prostředí**
- **Sociální spravedlnost a soudržnost**
- **Hospodářská prosperita**
- **Plnění mezinárodních povinností**

3.4. Strategie udržitelného rozvoje České republiky

Strategie udržitelného rozvoje České republiky byla schválena usnesením vlády ČR v prosinci roku 2004.⁷ Má za cíl především včas upozornit na existující a potenciální problémy, které by mohly ohrozit přechod ČR k udržitelnému rozvoji a iniciovat taková opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad. Jejím smyslem je sloužit jako „zastřešující“ dokument, na nějž navazují resortní strategie a koncepce.

Pokud jde o základní časový horizont Strategie, je plánován až do roku 2014. Některé cíle a záměry však sahají až do roku 2030. Strategie udržitelného rozvoje z r. 2004 je členěna na 6 oblastí:

- **Ekonomická**
- **Environmentální**
- **Sociální**
- **Výzkum, vývoj a vzdělávání**
- **Evropský a mezinárodní kontext**
- **Správa věcí veřejných**

Strategie udržitelného rozvoje ČR není neměnným dokumentem. Předpokládá se, že v průběhu času se bude (v reakci na nové výzvy a skutečnosti) rozvíjet, doplňovat a měnit. Aktualizace tohoto dokumentu byla zahájena v roce 2007 a očekává se, že v následujících letech bude dokončena a následně předložena vládě ČR ke schválení.

⁶ Od označení „obnovená“ se v současné době již upouští a uvádí se spíše letopočet přijetí - Strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj / 2006.

⁷ Jednalo se o usnesení vlády č. 1242 z 8. prosince roku 2004.

Typ: Řízená kopie elektronická	Datum: 10.3.2008	Vydal: ŘO OP LZZ
Číslo revize: 1	Číslo vydání: 1.1	Stránka: 10 z 23



3.5. Rada vlády pro udržitelný rozvoj

Dne 30. července 2003 byla na základě usnesení vlády ČR zřízena Rada vlády pro udržitelný rozvoj⁸ jako stálý poradní, iniciační a koordinační orgán vlády České republiky pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení.

3.6. Místní Agenda 21

Na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED), která se v roce 1992 konala v Rio de Janeiro, byl přijat dokument Agenda 21. V tomto dokumentu je rozpracována myšlenka, jak převést principy udržitelného rozvoje do jednotlivých problémových oblastí, a to od globálního měřítka až po lokální úroveň (tzn. pro konkrétní místo). Odtud pramení i dnes již běžně používaný název - „místní Agenda 21“ (MA21). MA21 je programem konkrétních obcí, měst a regionů, kterým se zavádí principy udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních problémů.

Ministerstvo životního prostředí ČR zařadilo MA21 mezi nástroje realizace Státní politiky životního prostředí ČR.

⁸ Rada vlády pro udržitelný rozvoj byla zřízena usnesením vlády č. 778.

3.7. Příklad úspěšného projektu z hlediska udržitelného rozvoje

Pro předkladatele projektů v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost zde uvádíme jako příklad projekt, ve kterém se efektivním způsobem podařilo prosadit principy udržitelného rozvoje i v praxi.

Název projektu: „**Pracovní šance**“

Realizátor projektu: **Technické služby města Vsetína, p. o.**

Název operačního programu: **Operační program Rozvoj lidských zdrojů**

Název priority: **Sociální integrace a rovnost příležitostí**

Název opatření: **Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí**

Finanční podpora: **3 507 964,- Kč**

Adresa a kontakt: **Jasenice 528, 755 11, Vsetín**

Tel.: **+420 571 428 890**

<http://www.tsvsetin.cz>

Realizace projektu byla zahájena 1. 12. 2006, předpokládané datum ukončení je 31. 5. 2008.

Projekt Pracovní šance, jehož realizátorem jsou Technické služby města Vsetína, je zaměřen na osoby ohrožené sociální exkluzí (zejména na příslušníky romské komunity). Byl rozdělen na tři na sebe navazující etapy. V té první byly uchazečům o zaměstnání poskytnuty poradenské služby (cílem tohoto neprofesního vzdělávání bylo zjistit schopnosti a možnosti uchazečů). Poté následovalo profesní vzdělávání (zvýšení kvalifikace prostřednictvím specializovaných kurzů – např. obsluha křovinořezu či motorové pily) a ve třetí etapě měli zájemci možnost získat praxi v oblasti údržby veřejné zeleně či dláždění veřejných ploch.

Tento projekt je výjimečný svým zaměřením, kdy se mj. specializuje i na údržbu, péči a ochranu veřejných zelených ploch. V současné době jsou pracovníci projektu Pracovní šance využíváni při těchto aktivitách: sečení trávy, hrabání trávy, úprava terénu, výsadba rostlin a stromů (např. v okolí renovovaných či zcela nových dětských hřišť), zakládání nových trávníků, ořezy dřevin, likvidace dřevní hmoty, kácení stromů apod. Není opomenuta ani problematika odpadů, kdy se pracovníci věnují následujícím činnostem: čištění zelených ploch od odpadků, čištění křovin od odpadků, čištění zanesených odvodňovacích žlabů apod. V případě větrných či sněhových kalamit se rovněž podílejí i na likvidaci škod, které vzniknou na dřevinách.

Tento projekt nám může posloužit jako příklad, kdy se podařilo skloubit problematiku integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí s problematikou udržitelného rozvoje.



4. Horizontální témata a jejich začlenění do projektu

Níže je popsáno, jakým způsobem je možné postupovat při začleňování horizontálních témat do Vašeho projektu, respektive do chodu Vaší organizace jako takové (a v konečném důsledku do Vašeho každodenního života). Jsou uvedeny tři základní fáze postupu - příprava projektu, realizace projektu a zakončení projektu.

Na základě toho, jakým způsobem popíšete ve svém projektu rovné příležitosti a udržitelný rozvoj, bude také Váš projekt hodnocen. Věcné hodnocení projektů OP LZZ obsahuje samostatné kritérium, které se horizontálním tématům věnuje. Hodnotitel (nezávislý expert) v rámci věcného hodnocení bude posuzovat aktivity podporující rovné příležitosti a udržitelný rozvoj popsané v projektové žádosti a v případě rozporu s horizontálními tématy může navrhnout až vyřazení projektu, o kterém následně rozhodne výběrová komise.



I. PŘÍPRAVA PROJEKTU A HORIZONTÁLNÍ TÉMATA JAK NA TO?

1. Rozmyslete si, co pro Vás znamenají pojmy rovné příležitosti a udržitelný rozvoj

Před samotnou tvorbou projektu si uvědomte, co se pod pojmem daného horizontálního tématu skrývá.

Zjistěte, v jaké míře jsou již tato témata ve Vaší organizaci zahrnuta a jaké aktivity jste již zvyklí dělat.

2. Zpracujte diagnózu

Stanovte si možné problémy, se kterými se ve Vašem projektu s ohledem na horizontální témata můžete setkat. Zjistěte především, na jaké nedostatky týkající se rovných příležitostí či udržitelného rozvoje můžete při realizaci projektu narazit.

3. Určete si cíle

S ohledem na výsledky diagnózy si definujte cíle, které budou odpovídat zjištěným nedostatkům.

Dbejte na to, aby cíle projektu, jež přímo či nepřímo zahrnují horizontální témata, ve svém důsledku nešly proti dané problematice.

4. Navrhněte aktivity

S ohledem na výsledky diagnózy navrhněte specifické aktivity v rámci Vašeho projektu, které budou mít za cíl nápravu zjištěných nedostatků.

Pokud jste si již určili všechny aktivity projektu, zamyslete se nad jejich dopadem na rovné příležitosti a udržitelný rozvoj.

II. REALIZACE PROJEKTU A HORIZONTÁLNÍ TÉMATA JAK NA TO?

5. Rozvíjejte Vaše vnitřní možnosti a spolupracujte s kvalitními partnery

Zmobilizujte v otázce horizontálních témat nejen svůj projektový tým, ale i Vaše partnery. V případě potřeby se nechte v problematice proškolit.

6. Určete měřitelné ukazatele

Začleňte do zpráv o projektu specifické ukazatele, které umožní zhodnotit dopad projektu na dané horizontální téma.

V případě rovných příležitostí uvádějte pokaždé všechny ukazatele dle pohlaví (toto je povinné v monitorovacích indikátorech OP LZZ) či například dalších statistických údajů (věku, národnosti, atd.).

7. Začleňte rovné příležitosti a udržitelný rozvoj do Monitorovacích zpráv

Systematicky začleňujte otázku horizontálních témat do realizace projektu. Ověřte, zda předpokládané aktivity v této problematice byly opravdu realizovány. V opačném případě najděte důvody jejich nefunkčnosti a vymyslete strategii, díky které by byly překážky překonány.

Bude Vaší povinností popsat tyto skutečnosti v Monitorovací zprávě. Dodržování horizontálních témat bude rovněž součástí kontroly na místě.

8. Informujte o dosažených výsledcích s ohledem na rovné příležitosti a udržitelný rozvoj

Při zpracovávání výstupů nezapomeňte uvést zkušenosti a příklady dobré praxe, které budou ilustrovat, jak jste se z projektu poučili.

III. ZAKONČENÍ PROJEKTU A HORIZONTÁLNÍ TÉMATA JAK NA TO?

9. Začleňte rovné příležitosti a udržitelný rozvoj do Závěrečné zprávy

Ve vyhodnocení posuďte dopad projektu na obě horizontální témata. Rozlišujte mezi výsledky akcí specificky zaměřených na dané téma a těmi, která ho ovlivní jen nepřímo.

Ověřte, zda byly dosaženy cíle, které jste si určili. Pokud ne, identifikujte překážky a zamyslete se nad aktivitami, které by při realizaci budoucích projektů mohly k jejich překonání přispět.

10. Usilujte o udržitelnost projektu

Přemýšlejte o tom, jak by se mohly dobré zkušenosti v práci s horizontálními tématy stát trvalou součástí běžných aktivit Vaší organizace. (Např.: akční plán nebo dlouhodobá strategie pro Vaši organizaci v oblasti horizontálních témat.)



5. DOTAZNÍKY k problematice rovných příležitostí a k problematice udržitelného rozvoje ve Vašem projektu

Pro předkladatele projektů v rámci OP LZZ zde uvádíme dotazníky k problematice rovných příležitostí a k problematice udržitelného rozvoje, které jsou součástí on-line webové žádosti v aplikaci Benefit7.

V rámci OP LZZ nelze podpořit projekty, které by na horizontální témata měly negativní vliv (o případném vyřazení projektu rozhoduje výběrová komise). Otázky, jež jsou níže v obou dotaznících uvedeny, se vztahují k základním principům obou horizontálních témat. To, jakým způsobem budete na tyto otázky odpovídat, bude zohledněno při věcném hodnocení konkrétního projektu.

Zásadní je nejen skutečnost, zda principy horizontálních témat zapracováváte do Vašeho projektu, ale také to, jestli se Vaše organizace principy rovných příležitostí a udržitelného rozvoje řídí i mimo projekt.

Každý z předkládaných projektů je specifický a ne vždy bude snadné popsat vazbu konkrétního projektu na dané horizontální téma. Níže uvedené otázky mají vám, žadatelům, napomoci k ujasnění představy o tom, jak z hlediska udržitelného rozvoje a rovných příležitostí při realizaci projektu postupovat (*pozor, nezaměňujte udržitelný rozvoj s udržitelností Vašeho projektu; jedná se o dvě různé věci - dvě otázky, kterými se musíte zabývat při vyplňování žádosti*).

Otázky z tohoto dotazníku jsou součástí on-line webové žádosti (žádosti o finanční podporu) v aplikaci Benefit7, kterou naleznete na internetových stránkách www.eu-zadost.cz a www.eu-zadost.eu.



5.1. Dotazník k problematice rovných příležitostí

Na otázky č. 1 - 5 nelze odpovídat pouze ANO či NE; otázka č. 6 není povinná. K odpovědi je nutno připojit i stručný a výstižný komentář s vysvětlením:

ANO - Jakým způsobem?

NE - Z jakého důvodu?

1) Seznámili jste se před přípravou Vašeho projektu s problematikou rovných příležitostí?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

Prostudovali jste si některé materiály k problematice rovných příležitostí?

Znáte některé organizace, které se problematice věnují?

Uvědomujete si, které skupiny jsou ve Vašem okolí znevýhodněné a jakým způsobem by bylo možno jim pomoci?

2) Zajistíte, aby se informace o Vašem projektu dostaly ke všem relevantním cílovým skupinám?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

Budete k informování o projektu využívat například více jazykových verzí, braillovo písmo a materiály ve formě přístupné a srozumitelné všem?

Budete používat způsoby informování, které reflektují odlišnost cílových skupin a budou materiály o projektu genderově citlivé (tj. budete o cílových skupinách informovat jak v mužském tak ženském rodě např. byl/byla, klient/klientka apod.)?

Budou informace o Vašem projektu v místních novinách, v novinách nebo časopisech různých cílových skupin a budou také dostupné v místních informačních (např. komunitních) centrech, v místních neziskových organizacích, na úřadech práce, u lékařů, apod.?

3) Učiníte kroky k tomu, aby aktivity Vašeho projektu byly dostupné všem účastníkům a účastnicím projektu?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

Berete v úvahu povinnosti účastníků a účastnic charakteru rodinného (zajištění hlídání dětí či příspěvek na takové zajištění) a jiného (spojeného např. s vírou), vzdálenost dojezdu (uzpůsobení času a místa konání), vybavenost místa (zázemí pro přijetí zdravotně postižených, bezbariérové přístupy) a jiné?



Nebylo by vhodné v rámci zaměření na určitou skupinu nabídnout účastníkům a účastnicím Vašeho projektu příspěvek na dopravu?

Je vzdělávání umožněno i v upravené době dle dohody, případně dálkovou formou?

Dáváte svým účastníkům a účastnicím přístup ke vzdělávání pomocí internetu z domova či z místnosti k tomuto účelu vyhrazené?

4) Budete informovat účastníky a účastnice o uplatňování rovných příležitostí ve Vašem projektu?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

Připojte například k informaci o projektu oznámení, že při projektu uplatňujete rovné příležitosti a jakým způsobem je uplatňujete?

Jsou informováni všichni účastníci a účastnice o tom, že mají právo předkládat návrhy nebo podávat stížnosti, pokud se domnívají, že byli diskriminováni na základě etnického původu, rasy, pohlaví, zdravotního znevýhodnění nebo jiného kritéria?

Budou účastníci a účastnice v rámci projektu proškoleni v oblasti rovných příležitostí? (např. zařazení speciálních modulů pro rovné příležitosti zahrnujících hraní vzorových rolí, boj se stereotypy nebo zvyšování informovanosti)

5) Zatímco předchozí otázky byly zaměřeny na Váš projekt, otázka č. 5 se vztahuje k Vaší organizaci.

Jsou činnosti Vaší organizace v souladu s principy uplatňování rovných příležitostí?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

Má například Vaše organizace politiku rovných příležitostí, při náboru zaměstnanců nehledíte na pohlaví, věk, příslušnost k určité rase, rodinnou situaci, ani na jiná kritéria znevýhodňující některé uchazeče?

Poskytujete zaměstnancům vhodné podmínky pro práci (přizpůsobíte zázemí zdravotně postiženým, umožňujete plné prožívání rodinného života, zajišťujete dostupnost služeb...), hodnotíte je dle provedené práce, umožňujete všem další rozvoj a vzdělávání?

Školíte své zaměstnance v problematice rovných příležitostí? (např.: vzdělávání v multikulturní problematice, kurzy o potřebách zdravotně postižených, kodex chování, návodné příklady či legislativa pro řešení diskriminace atd.)

Jsou Vaše materiály psány formou, která je v souladu s rovnými příležitostmi?

Má Vaše organizace jasné procedury, jak postupovat při řešení eventuálních problémů? (např.: diskriminace mezi zaměstnanci nebo klienty)

6) Pokud budou součástí Vašeho projektu další aktivity, které výrazně přispějí k naplňování principů rovných příležitostí, máte možnost je popsat v tomto bodě:

Typ: Řízená kopie elektronická

Datum: 10.3.2008

Vydal: ŘO OP LZZ

Číslo revize: 1

Číslo vydání: 1.1

Stránka: 19 z 23



Poznámka:

- Jsou v projektu zahrnuty aktivity, které povedou k začlenění znevýhodněných skupin na trh práce?
- Pomůžete znevýhodněným skupinám šířením osvěty v nahlížení na důvody jejich znevýhodnění?
- Pracujete se zaměstnavateli na rozvoji jejich vlastních strategií s ohledem na rovné příležitosti, s cílem přispět ke snížení diskriminace na trhu práce?

5.2. Dotazník k problematice udržitelného rozvoje

Na otázky č. 1 - 6 nelze odpovídat pouze ANO či NE; otázka č. 7 není povinná.

K odpovědi je nutno připojit i stručný a výstižný komentář s vysvětlením:

ANO – Jakým způsobem?

NE – Z jakého důvodu?

1) Seznámili jste se před přípravou Vašeho projektu s významem a hlavními principy udržitelného rozvoje?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

-Setkali jste s principy udržitelného rozvoje již v minulosti?

-Z jakých zdrojů jste při zjišťování informací o udržitelném rozvoji čerpali (např. elektronické, tištěné nebo jiné materiály)?

2) Budete při realizaci Vašeho projektu podporovat ekologické třídění odpadů?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

-Budete třídit papír, plasty, sklo, textil nebo nebezpečné odpady?

3) Budete při realizaci Vašeho projektu dbát na efektivní a úspornou spotřebu materiálu?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

-Budete podporovat využívání produktů z recyklovaných materiálů (např. sešity, obálky)?

-Budete dbát na to, aby nedocházelo k nevhodnému a neefektivnímu kopírování a tištění papírových dokumentů (např. využívání oboustranného tištění a kopírování)?

-Budete dávat přednost klasickým hrnečkům/sklenicím před kelímky na jedno použití?

-Budete dávat přednost elektronické poště před listinnou (především v případě neformální a pracovní komunikace)? Můžete rovněž upozornit na nevhodné využívání papíru, a to připojením věty k textu v odesílaném emailu: „Opravdu potřebujete vytisknout tento e-mail?“

4) Budete při realizaci Vašeho projektu dbát na efektivní a úsporné využívání energetických zdrojů a vody?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

-Budete dbát na hospodárné využívání plynu a elektřiny (např. využívání úsporných žárovek)?



5) Budete při realizaci Vašeho projektu podporovat ekologicky šetrné způsoby dopravy?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

-Budete podporovat využívání osobní vlakové dopravy, městské hromadné dopravy, pěší chůze nebo jízdy na kole?

-Budete se snažit eliminovat využívání automobilové a letecké dopravy?

6) Zatímco předchozí otázky byly zaměřeny na Váš projekt, otázka č. 6 se vztahuje k Vaší organizaci.

Jsou činnosti Vaší organizace v souladu se zásadami ochrany životního prostředí?

Ano (Jakým způsobem?)

Ne (Z jakého důvodu?)

Poznámka:

-Uveďte konkrétní příklady, jak se Vaše organizace v současnosti podílí na zlepšení stavu životního prostředí (můžete vycházet i z bodů 2 – 5)

-Má Vaše organizace politiku nebo plán udržitelného rozvoje?

-Informujete své zaměstnance o příkladech dobré praxe z oblasti udržitelného rozvoje?

7) Pokud budou součástí Vašeho projektu další aktivity, které výrazně přispějí k naplňování principů udržitelného rozvoje, máte možnost je popsat v tomto bodě.

Poznámka:

-Přispěje Váš projekt k všeobecnému povědomí o vlastní zodpovědnosti každého z nás za kvalitu svého života a okolí?

-Budete využívat energii z obnovitelných zdrojů?

-Bude Váš projekt obsahovat aktivity, které povedou k odstranění starých ekologických zátěží?

-Bude Váš projekt přínosem pro lesní hospodářství (např. výsadba stromů)?

6. Závěr

Ke zlepšení stavu rovných příležitostí a udržitelného rozvoje dojde pouze tehdy, pokud budou jejich základní principy respektovány nejen po teoretické stránce, ale především v každodenním životě.

Tím, že využíváme Evropský sociální fond se také (mimo jiné) zavazujeme, že budeme dbát o naplňování těchto témat ve všech podpořených projektech. Jejich dlouhodobým cílem je vnést do podpory z ESF přidanou hodnotu, a tím přispět k lepší kvalitě projektů (a jejich prostřednictvím i k lepší kvalitě života vůbec).

Klíčovou částí této publikace jsou dotazníky k problematice horizontálních témat. Respektování hodnot, na které je v dotaznících kladen důraz, přispěje k pozitivnímu hodnocení daného projektu.

7. Internetové odkazy

Obecné:

<http://www.esfcr.cz>

<http://www.mpsv.cz>

<http://www.strukturalni-fondy.cz>

<http://www.vlada.cz>

K problematice rovných příležitostí:

<http://www.diskriminace.cz>

<http://www.genderstudies.cz>

<http://www.helcom.cz>

<http://www.neziskovky.cz>

<http://www.rovneprilezitosti.cz>

<http://www.zabanaprameni.cz>

K problematice udržitelného rozvoje:

<http://www2.nszm.cz/ur>

<http://www.cenia.cz>

<http://www.env.cz>

<http://www.ma21.cz>

<http://www.mmr.cz>